СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 223. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 26. вересня, 1927. VOL. XXXV. No. 223. Jersey City, N. J., Monday, September 26, 1927. THREE CENTS.

ПОЛОВИНА ГАЛИЧИНИ ЗАЛЛЯТА ВОДАМИ

А ОДНОМУ МІЛІОНОВИ УКРАЇНЦІВ ЗАГЛЯДАЄ ГОЛОДОВА СМЕРТЬ В ВІЧИ. РАТУЙТЕ НЕЩАСНИХ БРАТІВ В РІДНІМ КРАЮ І ШЛІТЬ НЕГАЙНО СВОЮ ЖЕРТВУ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411. Philadelphia, Pa.

ЗАХІДНІ ДЕМОКРАТИ ЗА КАНДИДАТУРОЮ АЛ. СМИТА

НАЗИВАЮТЬ ЙОГО НАЙКРАЩИМ З УСІХ МОЖЛИВИХ КАНДИДАТІВ.

ОГДЕН, Юта, 23 вересня. — Конференція демократичних провідників з 8 західних стейтів виступила з публичною заявою за кандидатурою нюйорського ґубернатора Ал. Смита на уряд президента Злучених Держав у 1928. році.

В своїй резолюції конференція називає Смита представником найкращих ідей та найліпшим кандидатом, який досі виринає на політичнім горизонті Америки. Одинокий представник демократичних орґанізацій стейту Юти протестував проти сеї резолюції.

ПИТАННЄ ЗЛУЧЕННЯ ФЛЬОТИ Й АРМІЇ В ОДНО МІНІСТЕРСТВО.

КУЛИДЖ ПРОТИ ЗЛУКИ, ЗА ЯКОЮ ЗАЯВИВСЯ ЛЕҐІОН.

ВАШИНГТОН, 23 вересня. — Президент Кулидж противиться злученню департаментів (міністерств) фльоти й армії в один департамент, за чим заявилася конференція Американського Леґіону в Парижи.

Кулидж думає, що се питаннє є чисто академічне, бо оба департаменти на случай війни вже становлять одну нерозривну цілість.

ТАНІ ЗНОВА ХОЧЕ БИТИСЯ ЗА МІЛІОН ДОЛЯРІВ.

КОМІСІЯ ПРИЗНАЄ ПОБІДУ ТАНІ ЛИШЕНЬ ЧЕРЕЗ ЗЛОМАННЯ ПРАВИЛ.

ШИКАГО, 23 вересня. — Члени стейтової боксерської комісії признають, що чемпіон боксерства Тані лежав на долівці підчас послідної кулачної бійки в Стадіюмі на Солджерз Філді 13 секунд, але свого чемпіонату не стратив мимо сього, що після правил боксерства вистарчає лежати 10 секунд, щоби бути побитим. Комісія каже, що після правил боксерства Демпсі, як повалив на землю свого противника, повинен був відійти до невтрального кута арени. Демпсі се зробив допера по 4 секундах; через те проти Тані почислено 9 секунд, а сего замало, щоби його признати побідженим.

Проти сього вирішення комісії вніс представник Демпсі протест, але сей протест певно не богато поможе. Демпсі заявляє охоту битися з Тані ще раз, а Тані в своїй публичній заяві каже, що він готов битися з Демпсі кождого дня в тижни, ск тільки йому заплатять мілїон долярів.

ЧЕРЕП ЛЮДИНИ ЗПЕРЕД 25,000 ЛІТ.

УЧЕНИЙ ПРИВОЗИТЬ КОСТИ ПЕРВІСНОГО ЧОЛОВІКА.

НЮ ЙОРК, 23 вересня. — Др. Джордж Колі, професор антропольоґії в Бейлот Каледжу, привіз до Америки один з найстарших черепів людини. Найшов він його в кольонії Кенія, в британській Східній Африці. Після його розслідів, череп має 25,000 літ та має походити з першої людської раси.

ЗНОВ ПРОЧИЩУЮТЬ ПРОГИБІЦІЙНИЙ УРЯД.

18 УРЯДНИКІВ ВІДПРАВЛЕНО В ОДНОМУ СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗІ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 23 вересня. — Начальник прогибіційного бюра на стейт Ню Джерзі в порозумінню зі зарядом прогибіції в Вашингтоні відправив нині знова 18 урядників „для добра служби".

Уряд не підносив ніякого слідства проти відправлених урядників, хоча кождий має мати проти себе поважні закиди щодо надужиття в уряді.

ПОЛІЦІЯ ЗНОВА ВЕДЕ ДОПИТИ ВДОВИ ВБИТОГО ЛІКАРЯ.

ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО ЛИСТИ ВДОВИ.

ГЕМОНТОН, Ню Джерзі, 23 вересня. — Поліція сього міста стала нині знова вести допити вдови др-а Ліліендала, котрого тіло найдено недавно в ліску коло сього міста.

Сим разом поліція випитувала вдову, на скільки то правди в тому, що вона діставала на почту листи, адресовані на прибране імя. Кромі сього сусіди лікаря говорили поліції, що вдова діставала листи, вложені в дупло одного дуба, що стояв яку милю від її дому. Листи йшли на імя Пеґі Андерсон та були писані Вилисом Бічом, сусідом лікаря.

НОВЕ АРЕШТОВАННЄ В СПРАВІ ВБИЙСТВА ПОЛІСМЕНА.

ЖІНКА ВИДАЄ МУЩИНУ.

НЮ ЙОРК, 23 вересня. — За участь у вбийстві полісмена Генрі Мейера, що погиб підчас пошукування виновника нападу на дві жінки на цвинтари, арештовано нині другого чоловіка. Є се 18-літний Едвард Рілі, званий Ред, який мав бути спільником арештованого давнійше Бенджеміна Рейдера.

За Едвардом Рілі шукала поліція 8 днів. Про його місце перебування довідалася поліція від одної женщини, яка жиє під іменем пані Гелени Мороні, а котра на ділі має бути жекою одного розбишаки, що тепер відсиджує кару вязниці.

Коли поліція арештувала Рілі, він мав на собі новеньке убрання, на носі мав окуляри в грубій оправі, як видно, наложені на те, аби змінити лице до не пізнання.

СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ І ФРАНЦІЯ ПОГОДИЛИСЬ, ЩО ДО СПЛАТИ ДОВГІВ.

МОСКВА, 22 вересня. — Максим Літвінов, голова загряничної совітської делеґації заявив, що між Совітами і Францією прийшло до повного порозуміння що до сплати Франції російських довгів.

Заключеного договору ще не підписано з тої причини, що Франція не приняла досі пропозиції совітської делеґації що до уділення пожички Совітському Союзови. Совітський Союз згодився зложити до банку, на який погодяться обі сторони, 30 міліонів франків у золоті ($6,000,000) як першу рату, якою буде сплачуватись французьких вірителів, що посідають російські облиґації. Се буде могло статися сейчас по потвердженню обома правительствами договору відносно довгів і пожичок.

ПОЛІТИЧНА МАСКАРАДА НА УЛИЦЯХ МОСКВИ.

МОСКВА, 22 вересня. — В перших днях падолиста відбудеться на улицях Москви, в часі святковання 10 роковин жовтневої революції, політична маскарада (забава людей у масках). Учасники сеї політичної маскаради будуть нести оголошення з революційними написами, а також будуть мати на собі маски, що представлятимуть карикатури генералів Врангля й Деникіна, адмірала Колчака, лорда Чемберлена, Муссолінія, Бріяна й Ллойда Джорджа.

ЖЕРТВИ ПАЛАТИ СПРАВЕДЛИВОСТИ.

Віденська Палата Справедливости, довкола якої зосередились пристрасти революційної юрби наддунайської столиці, згорівши, похоронила із собою чимало людських тайн. Вогонь знищив там тисячі розводових документів і матеріялів з доказами чужої вини, — приватні листи й офіціяльні присуди; 5000 актових переділок, безліч цивільних документів, довжних посвідок, апеляційних скарг, відкликів, — не рахуючи великанської правничої бібліотеки. Найрідшу та найбагатшу бібліотеку можна подекуди заступити новими книжками. Але оригінали листів і посвідок раз згорілі є для деяких людей втратою рівною катастрофі. Скільки винуватців відітхнуло свобідною грудю, знаючи, що нема писаних доказів їх вини! Скільки довжників спекалось своїх довгів! Скільки посварених подружних пар ждатиме роками на новий прецес!

УКРАЇНЕЦЬ ЖЕРТВОЮ НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ.

АЛЛЕНТАВН, Па., 22. вересня. — У вівторок вечером заїхали до крамниці гр. Петра Хомина, на 1911 Канал Стріт, у Нортгемптоні гр. Данило Курей та Іван Яцур, оба теж з Нортгемптону. Заїхали вони автом Яцура, щоби напитися дечого. Оба вони говорили довший час з властителем, а відтак Курей заявив, що він змучений та що він вийде на двір та посидить в автомобілі. За якийсь час вийшов і Яцур та на своє велике здивованнє не найшов автомобіля. Думаючи, що авто вкрадено, він сейчас попросив гр. Хомина помогти йому шукати. Та хоча вони шукали довго і поліцію повідомили, авта ні Курея не найшли.

У середу коло пів до осьмої години вечером якийсь Павло Позі, переходячи попри шлюзи на каналі Лігай, побачив у воді тіло чоловіка. При помочи сторожа шлюз вони витягнули тіло та повідомили поліцію. Поліція скоро переконалася, що се тіло Курея. Менче-більше в той самий час йдучі рано на роботу робітники побачили в каналі світло, а приглянувшися близче, побачили, що в каналі стоїть автомобіль, та що його передні світла запалені. Вони повідомили поліцію, а поліція повідомила Яцура, що се певно його авто.

При помочи робітників гаражу витягнено авто з води, і Яцур справді пізнав свій автомобіль. Він зовсім не зіпсувся.

Курей мав при смерти 43 роки. Був він по фаху друкарем при „Правді" в Олифанті, та вів якийсь час крамницю. Має він матір, жену та двох пасербів. Похорон відбувся в суботу.

НОВА ПОЖИЧКА ДЛЯ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 23 вересня. — Прибуло тут кількох репрезентантів американських банків, щоби розпочати наново переговори в справі пожички для Польщі, які відложено перед трьома місяцями. Тоді уділено Польщі пожичку у висоті 15 міліонів долярів.

Сеї пожички Польща ще не зужила, бо не потребувала грошей в часі літа. Нова пожичка має виносити $70,000.-000. Питанием, яке мається ще обговорити є висота рати, по якій мається видати позичку, а іменно, чи має вона виносити 92, чи більше. Видання пожички має наступити у протязі 2 слідуючих тижнів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБО-

ПРОДАЮТЬ ПРИВАТНЕ ПИСЬМО КОРОЛЯ ЮРІЯ V.

ЛОНДОН, 23 вересня. — Виставлено тут на продаж приватне письмо теперішнього анґлійського короля, Юрія V. Сей лист писав король Юрій V, маючи 24 роки до пані Виллїемс в справі збірки почтових марок, що належить ще й по нинішній день до найбільше улюблених занять анґлійського короля. Лист писаний у 1889 році, а домагаються за нього 50 долярів.

„ПІДКАРПАТСЬКИМ УКРАЇНСЬКИМ ПИСЬМЕННИКАМ І ЖУРНАЛІСТАМ".

Під таким заголовком видав закарпатський поет Гринджа-Донський відозву до Закарпатян, що є свідомими Українцями поступових поглядів, в якій закликає їх до організації яка має згуртувати молодь поступових українських письменників без огляду на їх політичні переконання для оборони рідного слова. „Хочемо помочи нашим письменникам вийти дальше як поза Ужгород і Хуст, хочемо щоб увійшли до загальної українсько літератури, щоби широкі українські простори почули запах закарпатської смереки".

БУДІВЕЛЬНІ РОБОТИ ДОНВУГІЛЯ.

Донвугіль розгорнув в поточному сезоні великі будівельні роботи, яких ще не було з моменту заснування тресту. Вартість цих робіт становить 46.000.000 карб. З цієї суми лише на житлове будівництво припадає 24,000.000 карб.

Влітку цього року Донвугіль збудує 2.330 нових житлових будинків. Будівництво буде закінчено в жовтні цього року. В цих будинках можна буде розт. шувати понад 4.100 робітників з родинами і 5.140 одиноких. Загалом беручи всіх членів родин у нових будинках буде розташовано близько 22.-000 чоловіка.

Що до промислових споруджень, то найбільші роботи провадяться у рутченківській та горлівській копальнях, де будується цілу низку коксових пічок та звязаних з ними хемічних вироблень. Разом з механічним устаткуванням вартість цих будівель становитиме близько 18,000.000 карб. На цих будівельних роботах в Горлівці тепер працює понад 3.000 робітників, та в рутченківській 1.500 людей.

Крім того тепер Донвугіль будує на своїх копальнях 27 нових лазень промислового типу з пропускною спроможністю 7.000 людей на годину. Вартість цих лазень становитиме біля 800.000 карб.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ НІМЕЦЬКОГО АМБАСАДОРА ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

РОЗБИТТЯ ЛІТАКА СПРИЧИНИЛО СМЕРТЬ 6 ОСІБ, ЩО БУЛИ У ЛІТАЦІ.

БЕРЛІН, 23. вересня. — Барон фон Мальцен, німецький амбасадор до Злуч. Держав, механік Зайлер і чотирох инших пасажирів згинули трагічною смертю, коли пасажирський літак Люфтганзи розбився у Шляйз, у Туринськім лісі. Крім амбасадора Мальцена і мех. Зайлера згинув ще Рель, директор Райхсбанку, фон Армін, директор Люфтганзи, студент явіятики Осирс і пільот Чарлет. Експерти, яких покликано на місце катастрофи, не були в стані сказати, що було причиною розбиття літака. Догадуються, що спричинила се експльозія мотора. Розбитий літак був в ужиттю від мая с. р. і відбував сталі перелети між Берліном а Монахією.

Амбасадор барон фон Мальцен був одним з найспосібніших німецьких дипльоматів. Німецьким амбасадором у Вашингтоні був він від марта 1925 року. Він перебував у Німеччині на відпустці, а 17. жовтня мав всісти на корабель, щоби вернути до Вашингтону. Був се другий з ряду німецький амбасадор у Вашингтоні по заключенню мира.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕҐІОНІСТИ ВІДВІДУЮТЬ ЩЕ ІТАЛІЮ, БЕЛЬҐІЮ Й АНҐЛІЮ.

МНОГІ З НИХ ВИБИРАЮТЬСЯ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ПАРИЖ, 25. вересня. — Американські леґіоністи вибираються у дальшу обїздку аліянтських країв. 300 урядовців леґіону виїхало разом з жінками до Ліону, а опісля вибираються через полудневу Францію до Італії, Швайцарії, Бельґії й Анґлії. У Пізі прийме їх італійський король і королева, а у Римі будуть на приняттю у папи й Муссолінія. У Брукселі прийме їх бельґійський король і королева, а в Анґлії король Юрій і королева Марія.

Леґіоністи думали також офіціяльно відвідати Німеччину, свого давного ворога, де вже многі з них були приватно. Однак французькі урядові круги, як і провідники французьких парляментарних партій дали до пізнання леґіоністам через ґенерала Першинга, що їх офіціяльні відвідини Німеччини не викличуть доброго враження у Франції. Через те офіціяльних відвідин Німеччини, а передовсім Берліна, не буде, хотяй многі леґіоністи відвідають Німеччину, а головно Надренію, де многі з них служили в окупаційній армії й поробили численні знакомства. Послідні телеґрами подають, що кілька соток леґіоністів вибралося вже в околиці Надренії й до Кобленції.

РОСІЙСЬКІ АРИСТОКРАТИ ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ВИНИ.

КАЖУТЬ, ЩО ПОПОВНЮВАЛИ ТЕРОРИСТИЧНІ ВЧИНКИ Й ШПІОНУВАЛИ У КОРИСТЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.

МОСКВА, 23. вересня. — У Ленінграді відбувається тепер суд над 5 молодими російськими аристократами, що поповнювали терористичні вчинки на російських урядовцях і шпіонували в користь заграничних держав, головно Великої Британії. Усі вони були членами контрреволюційної організації великого князя Миколи Миколаєвича. Два з обжалованих, Балмашов і Строєв, призналися, що належали до монархістичної організації й перейшли границю з оружжем в руках, щоби шпіонувати й боротися з совітською владою. Адлеркас признався, що мав шпіонувати у користь Латвії. Балмашов сказав, що йому приказано виїхати до Києва й висадити у воздух комуністичне зібрання й бюра комуністичних часописів і совітських фабрик. Він сказав, що йому плачено 1600 марок місячно за перевоження контрреволюційної літератури через російську границю, а полковник Розенштерн платив йому 2000 марок за привіз шпіонських звітів.

ЛЕВИН ДОЛЕТІВ ЛИШЕ ДО ВІДНЯ.

СИЛЬНИЙ ДОЩ ПРИНЕВОЛИВ ЛЕВИНА Й ЙОГО ПІЛЬОТА ПЕРЕРВАТИ ЛЕТ, ЗРОБИВШИ 900 МИЛЬ.

ВІДЕНЬ, 23. вересня. — Левинови й його пільотови не вдалося побити рекорду у як найдовшім, безперервнім перелеті й він мусів задержатись у Відні, з причини великих дощів з громами й блискавками, що тепер перепадують по цілій Австрії. Левинови удалося перелетіти своїм літаком Колюмбія лише 900 миль. Він вилетів з Кренвелл у Анґлії о 9. годині рано, а прилетів до Відня о 5.50 год. пополудні. Його наміром однак було летіти безперервно аж до Делі, столиці Індії, віддаленої від Кренвелл 4,750 миль, або долетіти аж до Калькути, лежачої 800 миль дальше. Левин мав заявити, що залишив намір летіти до Індії.

ПЯТЬОХ КОМУНІСТІВ ВИКЛЮЧЕНО З ПАРТІЇ.

МОСКВА, 23. вересня. — Пятьох комуністів, між ними теж і Авраама Перґамента, члена Комісії для Концесій, виключено з комуністичної партії. Причиною їх виключення було ведення пропаґанди проти провідників партії.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Загроницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КУЛАЧНА СЕНЗАЦІЯ

Ні мобілізація в часі виповідження Америкою війни Німеччині, ні Евхаристичний Конґрес, ні ніяка друга подія не захопила так дуже містом Шикаґо і не стягнула до него стільки людей, що кулачна боротьба між Тані а бувшим чемпіоном Демпсі. Та не тільки Шикаґо, але буквально ціла Америка була захоплена вже від довшого часу тою боротьбою і захоплена нею ще й досі. На кілька днів перед боротьбою мілiони людей не знали иншого предмету розмови, а балакали тільки про те, хто виграе: Тані чи Демпсі? І по боротьбі ще довший час та тема буде для многих актуальною.

Та треба одначе ствердити, що вже й в Америці починають люде глядіти на те чудовище дещо холодніше. Вже й тут зачинають люде похитувати головою над тим, що кулачна боротьба переходить певні границі здорового розсудку. Вони зачинають астановлятися, чи це дійсно природне і розумне, щоби кулачний борець побирав за одну боротьбу більше як президент Злучених Держав за чотири роки свого урядовання. Або, що Тані, теперішний кулачний чемпіон, міг заробити за один рік в кулачній боротьбі більше як виносить 30-літна платня бувшого президента Тефта, який є тепер президентом Верховного Суду Злучених Держав. Люде зачинають застановлятися над тим, чи така дисгармонія в матеріяльнім винагородженню не відобеться часами на характері будучих поколінь. Бож американські діти мають до вибору: тяжку, довгу дорогу науки, получену з довголітними трудами і коштами і непоплатним з матеріяльного боку становищем, або дорогу модерного зматеріялізованого спорту, який дае змогу людині добитися міліонів і слави без спеціяльної науки, кромі тої, щоби приміром добре битися на кулаки. Можна осуджувати кулачну боротьбу і бачити в ній останки варварства, а можна нею одушевлятися. Але в однім і другім випадку належить задержати певного рода розсудок. І той, що може всіх побити на кулаки і всім їм порозбивати носи, мусів перейти довгу школу тренования. І він мусів виказати велику силу волі і завзяття, які варта поважання і наслідування. Але цего ще замало, щоби з него робити божка, малощо не національного героя та щоби через те обдирати публику з міліонів долярів.

Винна тій кулачній гістерії в першу чергу сама преса, яка роздуває кулачні боротьби, хоч би й того рода як та, що відбулася в Шикаґо між Танім а Демпсі, до нечуваних розмірів і робить з них подію величезної ваги. Така рекляма лежить в інтересі менаджерів і тих, що на таких боротьбах роблять матеріяльні інтереси, але не в інтересі виховання здорових і розсудних будучих поколінь.

НЕ ЗОВСІМ ЯСНА СПРАВА

В жадній країні, або державі, що причисляє себе до народів культурного світа, не можна знайти такого огидного правительства, як було царське в Росії. Претендувало воно вправді на культурність і цивілізацію, але по суті було правительством, яке можна було поставити на рівні з яким небудь готентотським, або в найліпшому разі з абісинським неґусом. Царський уряд, царська бюрократія та земельна шляхта завжди виявляли злочинне недбальство не лише до інтересів народа, але до інтересів цілої держави. Вони тільки знали роскішне життя на зразок азіятських деспотів.

Тому Росія на зовні иноді репрезентувалася надзвичайно блискуче, але в середині уявляла жахливу духову мізерію, страшне рабство й безправство народа і економічну убогість з злиденним життям селянських та робітничих мас. Царську Росію можна хиба порівняти з якимнебудь гіндуським деспотом (магараджі), який часто буває одним з найбагатших людей світа, але піддані його жиють в страшному рабстві і убожестві.

Царське „правлення" Росією доходило до того, що ні уряд ні бюрократія, ні все „чиновничество" чи панююча шляхта не знали зовсім не лише того народу, над яким панували, але навіть не знали природних багацтв свого краю. Правили країною й цікавилися лише сьогоднішним днем, цікавилися лише своїми власними прибутками, блискучими мундурами, „чинопочитанієм", та привольним й ситим, вічно пяним життям. Лише грали ролю культурних, освічених владик, старалися на зовні такими репрезентуватися, але по суті були лише дресированими дикунами.

Володіючи найбільшою світовою державою, вони зовсім не знали її й не хотіли знати. Величезну країну Сибір, яка багатійша від Канади й може навіть перевищує природні багацтва Америки, обернули в країну висилок людей на кару. Замість розвитку її економічних багацтв, правильної кольонізації, вони творили там каторжні вязниці, де каторжники мусіли добувати золото з землі „щоби нельку залити ненаситному", коли англійське правительство зі своеї домінії Канади зробило в короткий порівнюючи час багатющу країну, зробило її світовим шпихліром.

Та на що говорити про Сибір, коли навіть у себе під носом ті правителі „Матушки Рассеї" не знали її багацтв. Візьмемо всі ті знаходження ріжних мінералів, торфів, чи водяної сили, що пороблені на протязі хоч би останніх передреволюційних літ. Тут їх всіх годі перечислити, а згадаемо про величезні запаси заліза в Курській губернії (Курська маґнітна аномалія), про нові поля нафти, вугілля навіть на Україні, золота і т. д. Цеж все багацтва не лише правительства, але й народні. Розроблюючи їх, збагачується вся країна, збагачується й нарід. Але старим бюрократам і старій шляхті цього не треба було. Не патріотизм був закладений в їх душах, не любов до своеї країни, а навпаки, ненависть до свого народу та безмежне самолюбство. й стремління обернути всю державу на службу собі, на службу своїм власним інтересам. Коли вони творили велику державу, провадили імперіялістичні війни, то прикривали свої дійсні мотиви наживи, честолюбства й жажди слави мотивами патріотизму, життєвих інтересів держави і т. д. Правдивості цього вони дали тисячі разів докази та яскраво підкреслили дійсне своє обличча, коли йшли гамувати революцію з Корніловим, Деникиним, Колчаком, Вранґелем та иншими „спасителями атечества".

На жаль, шляхта й ґенеральство та старе бюрократство залізли й на українську ниву. Й тут воно, звязане лише ґеоґрафічно своїми інтересами з Україною, служивши сотки років „с верой і правдой русскаму царю", побачило, що мало надій на те, щоби на Україні знову запанував „Цар Батюшка". Тому полишене на свої власні сили те шляхецтво змушене шукати власних засобів до свого врятування. Таким засобом у свій час було „вибрання" відламками царистів Скоропадського на гетьманство, що сталося при допомозі німецьких юнкерів, які мали намір відбувати монархістичну Росію знову. Але й гетьманови довелося злетіти з свого престолу, недобиткам - царистам тікати позакордон або на Дін до армії Деникина.

Для шляхти, що має свої власні інтереси на Україні, тоді стало зовсім ясно, що свої інтереси вона не збереже під російським трьохкольоровим прапором. Тому спритнійша частина її почала підшиватися під жовто-блакітний прапор українського народу. Для відновлення дальшого свого панування над українським народом, щоби й далі його тримати в політичній та економічній неволі, бувші „русскі дваряне" висунули теорію трудової монархії. Але мало того: монархом мусить бути обовязково лише „ґенерал світи Єго Імператорскаво Велічества Павел Петровіч Скарападскій". Знову той самий „гетьман", що вибірався на „гетьманство" російськими чорносотенцями на чолі з Пуришкевичем в надії, що може йому пощастить у Києві „матері ґарадоф русскіх" зібрати сили, що відновлять царат у всій Росії. Але тепер тому „ґетману" кладеться нове завдання: будувати українську трудову монархію.

Підкреслимо лише один факт. До гетьманства, в часи гетьманства і до останнього дня ґенерал-лейтенат Скоропадський говорить про українську державу, обходючи стислійше опреділення її, як суверенної держави. Звертаємо увагу на це тому, що нам відомий факт, що коли Скоропадський ще до свого гетьманства був втік з Білої Церкви, лишивши безпорадно там своїх „Вільних Козаків" до Звенигородки під захист Шинкаря, то у нього з останнім вийшли „непорозуміння" ізза суверенности української держави. Там Шинкар запропонував Скоропадському підписати угоду про спільну боротьбу з большевиками. В проекті тої угоди, яку виробив Шинкар та Юрко Тютюнник, було зазначено, що такі-то й такі-то мають боротися за самостійну українську державу. Скоропадський вимагав скреслити слово „самостійна" і взагалі не так яскраво говорити про українську державу. Він хотів, щоби було написано про боротьбу за лад, порядок, право на рідній землі, або навіть на Україні. На це Шинкар не згодився і Скоропадському довелося примусово віддати Шинкареви декілька тисяч франків, які він одержав від Французів на організацію „вільного козацтва", а в дальшому може й армії для війни проти Німців, а самому тікати з Звенигородки.

Инші факти вже з часів його гетьманування можна знайти в ріжних російських жерелах, які подають, що Скоропадський робив „русское" діло, будучи гетьманом України. Це виходить з його розмови з німецьким цісарем Вільгельмом, а рівнож із заяви у Берліні його і премієр-міністра Лизогуба про федерацію з Росією і т. д.

Навіть у спогадах самого Скоропадського на особливу увагу заслугує те місце де він говорить, що українізувати 34 корпус йому наказав генерал Корнілов. До цього слід додати ще ніким не опублікований але нам відомий факт, що коли Корнілов вів наступ на Петроград і дав телеграфічний наказ у Київ генералу Оболошеву заарештувати членів Центральної Ради, Генерального Військового Комітету й Ради українських військових депутатів, Скоропадський перебував тоді у ставці Корнілова без відома Ради й Генерального Комітету. І хто знає, чи та особлива увага Корнілова до українських центральних органів не була звязана з присутністю Скоропадського. А арешт і розгром українського національно-революційного центру тоді значив припинення на довгі роки української політично-національної боротьби.

По тих фактах годі зорєнтуватися що до цего, про яку це українську державу клопочеться Скоропадський і його сторонники; ясне для нас хиба те, що без шляхти вони не знають відродження України і всі вони прагнуть відновлення свого панування, як це було за царських часів.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

Страшна катастрофа, що нагло навістила ціле Підкарпаття і Покуття, накладає на всіх нас невідкличний обовязок допомогти нещасним жертвам повені. Допомога мусить бути скора і значна, бо нужда і голод не ждуть, а злидні великі.

Нераз український нарід виявив свою велику жертвенність у хвилях народнього лиха, несучи поміч беззахистним, голодним і обездоленим. Ми переконані, що й нинішний наш зазив в імени жертв повені найде широкий відгомін та дасть великі успіхи. Ми переконані, що всі сповнять обовязок, несучи поміч своїм ближнім, близьким і рідним, у грошах чи у натуралях.

Одначе, щоби скоро і пляново перевести орґанізацію допомоги, закликаємо всі повітові установи й орґанізації створити негайно повітові комітети, а місцеві установи й орґанізації по громадах покликати до життя громадські комітети допомоги зруйнованому Підкарпаттю й Покуттю.

Зокрема взиваємо всі кооперативи, щоби послужили в цій акції своєю орґанізацією, засобами й апаратом.

Про зібрані дари в натураліях просимо нас повідомити, а ми вкажемо, куди їх слід скерувати. Грошеві датки просимо переслати на адресу: Центро-Банк, Львів, Ринок 10.

Комітети в знищених повітах повинні повідомляти нас про величину шкід та допомогову потребу, щоби ми могли якнайдоцільніще розділити зібрані засоби.

Письма і телеграфічні та телефонічні повідомлення для Комітету просимо звертати на адресу: Сільський Господар, Львів, Зіморовича ч. 2, ч. телефону 30-53.

Розміри нещастя вимагають великого зусилля!

Станьмо всі одностайно на поміч жертвам катастрофи!

Львів, дня 4. вересня, 1927.

Ширший Краєвий Комітет Допомоги Жертвам Повені:

Володимир Децикевич, член Самоврядного Виділу і голова Т-ва Прихильників Освіти; Сергій Хруцький, голова Української Парляментарної Репрезентації; др. Альфред Говикович, директор Парц. Т-ва „Земля"; др. Лесь Кульчицький, директор Земельного Банку Гіпотечного; Гриць Тершаковець, член ради Т-ва „Сільський Господар" о. Алексій Пісецький, прелат, крилошанин Львівської Митрополичої Консисторії; Володимир Целевич, ген. секретар Українського Національного Демокр. Обєднання; др. Михайло Волошин, член Ради Союзу українських адвокатів; Микола Заячківський, директор Народньої Торговлі; Сильвестер Герасимович, директор Центро-Союзу; Ярослав Колтунюк, директор Т-ва „Дністер"; Денис Коренець, голова Надзірної Ради Центро-Союзу; Олександер Гладишовський, член Гол. Ради Т-ва „Сільський Господар"; Кость Личковський, ред. „Ради"; Теодор Мартинець, член Президії Рідної Школи; Михайло Луцький, голова Т-ва „Сільський Господар"; Іван Гладилович, ред. „Нової Зорі"; Онуфрій Пащак, директор „Народньої Гостинниці"; о. Евген Дуткевич, член Виділу Т-ва „Сільський Господар"; Степан Гевак, голова Т-ва „Зоря"; Мілена Рудницька, член Виділу „Союзу Українок"; Юліян Павликовський, голова Ревізійного Союзу Українських Кооператив; Дмитро Паліїв, ред. „Нового Часу"; Зиновій Пеленський, ред. „Госп. Коопер. Часопису"; др. Володимир Ревюк, член Голов. Виділу Т-ва „Просвіта"; Микола Творидло, директор Т-ва „Сільський Господар"; др. Максиміліян Левицький, член Виконавчого Комітету Української Партії Праці; Федір Федорців, член ред. „Діла"; Олекса Черкавський, ред. „Свободи"; Осип Навроцький, головний секретар Укр. Соц. Рад. Партії; Михайло Матчак, ред. „Гром. Голосу"; др. Матвій Стахів, голова Союзу Селянських Спілок; др. Кость Левицький, директор „Центро-Банку"; Андрій Мудрик, директор Масло-Союзу.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Читач „Свободи". Коли батько став американським горожанином, а дитина вродилася поза границями Злучених Держав, заки ще батько приняв американське горожанство, то вона стає американським горожанином лише тоді, коли в час натуралізації батька їй ще не минуло 18 літ і коли вона прибула до Америки і поселилася тут на постійний побут перед скінченням 18 роком життя.

Н. М. Про Вашу громаду була поміщена тому тиждень довга допись, а тут не подаєте тепер нічого нового. До того пишіть на одній стороні паперу, як хочете, щоби було друковане.

Н. Ш. Пишіть про ріжні справи, а при тім і про церковні клопоти, тоді буде можна містити.

Собака є вповні дорослою при кінці другого року життя; старою, коли має 15 літ, а рідко коли живе понад 20 літ.

К. АНИШЕНКО.

МИРОНОСНИЦІ

(7)

Все знайоме, рідне, дороге. А тимчасом, в цей ранній весняний час, наче вперше все це бачиш.

Моторошно, турботно тріпотить серце... І, шукаючи собі опори, молодиці кинулись навколішки перед мироносною іконою.

Мироносна ікона з давніх-давен висіла коло крилоса. Темна, стара і важка вона цілий рік нікого не цікавила. Старий дяк Юліян спокійно ховав за нею шапку і понюхачку... Молодий дяк пробував було роздивитись, що то намальовано на іконі, але ікона була так залипана воском, так пошкарубилась, вилізла й потріскалась фарба, так смерділа понюхачкою, що дяк, замісць огляду, висловив еретичну думку — викинути ікону геть. На це батюшка одказали дякові, що він, дяк, дурний, як ступа, і в святих речах нічого не тямить... Ображений дяк не згадував про ікону аж до мироносної неділі. Разом з паламарем він довгенько кректав, здіймаючи ікону, і не вдержався — сказав: якому це скаженому потрібні такі, червою поїдені, ікони? Але піп знов гримнув на еретиків і наказав причепурити ікону — оливою помазати і печеною цибулею почистити і рушниками скривши поїдені червою місця, виставити на середину церкви для спасення народу християнського.

Коло ікони молодиці оговтались. Ретельно молились.

На віконну ґратку, десь аж під банею, сів горобець і цвірінькнув. Прилетіли инші горобці — почалась горобяча сварка. Сонце кинуло на горобців свій промінь: на стінці лягла метушлива тінь горобячого бойовиська.

Важко вдарив перший дзвін, — полетіли горобці геть з ґраток — зникло сонячко й метушіння на стіні.

І від того, що всемогутній Господь, отой сивий дід з голубом на бороді, що звід купола дивиться на грішний люд, — допустив до себе нікчемного горобця з його ґаласом, — в серці молодиць росла надія на прощення й спасения. Навіть коли Господеві так угодно, хай накаже Михайлові-Архистратигу стяти огненним мечем їх безталанні голови... А-ле — Ти-ж, Господи, знаєш, чим була Марія-мати і Марія Єгипетська? Коли ти їм простив, то що вже казати про якусь Саньку з Одаркою?!

На серці у мироносиць було тихо-радісно. А дзвін котив бадьорі хвилі в самісіньку душу.

І тоді тільки, як із бабинця почулась балачка церковного старости та попа, мироносиці стали на ноги: сумні але торжественні обличчя закамяніли — недоступні ні людському глуму, ні людській любові.

А в бабинці батюшка привітались до старших мироносиць:

Во істину воскрес, Дуня. Як здорова, Анися?

Це вони бабу Вівдю й бабу Ониську так звуть, по московському. По нашому ще не навчились.

Слідом за батюшкою почали надходити люди. А коли задзвонили всі дзвони, в церкві нашелевкалося стільки людей, що і в бабинці було тісно. Нарід вперся аж до артосу.

Хома-безвірник вирячив на святий хліб свої баньки й гикає після снідання... Прийшли і з кооперації: тільки й діла, що шепотять, на дівчат поглядаючи. І навіть старий дяк Юліян, і той прийшов: репетував і лаявся з молодим дяком — де його понюхачка?...

На прочуд багато зійшлось людей...

В бабинці-ж баба Мотря з кумою Секлетою, в намітках, в білих свитах, підперезані стародовинними рушниками, шепотіли на ввесь бабинець:

— Їхнє право почалось... А звідки воно взялось? Я кажу, що з Олекси Таманського. Може пригадаєш, Мотре, як ходив він в союзі руського народу — мужиків наших дурив: хто до союзу пристане, тому землі приріжуть?... Мій Терешко покійний писався був — Олекса йому знак на груди почепив і бірку дав: скільки, мовляв, на бірці зарубок, стільки десятин землі получиш... Цар пропав... А Олекса, по старому, каламутить громаду. Санька з синяків не виходить, а все село й не писне... Олекса — сила; коли схоче — на Сибір зажене...

— А про мене, — шепелявила Секлета, — як немає у нас своїх людей розумних, хай хоч чужі діло роблять... Так дурним ґепам і треба...

— Ой, сестро-кумонько, не можна цього, не можна. Чуже чужим. Наживеться, напється мужицької крови тай подасться. (Йому не діло наше кортить — аби нічого не робити)... Та якби-ж воно хоч щось путяще, а тож хто про його. не чув?... І на тобі: хахлам і Бог, і цар, і товариш комісар...

Бабу Мотрю більш цікавило висловитися в церковних справах... Мотря недоброзичливо подивилась на Вівдю й Ониську і майже вголос сказала:

— Вже не що піп, і той на їх млин воду навертає... Подивіться, яких цього року мироносиць підшукав: Вівдя в комуні і днює й ночує, Санька — комісарова полюбовниця, Одарчиного чоловіка бачили, як він на ероплані летів через самісіньку греблю і прямо на Дібрівку — до Москви подався. Униська — русачівська заводського кодла... то-ж сестро, чулась, як обсмалили Дениса, а в хаті й ґвіздки повитягали... Тож їхня заводська кумпанія хазяйнувала: Денис хапнув на заводі три пуди золота й не хотів поділитися з ними. Ну, вони налетіли й почухрали його та й обсмалили, як порося — хай Господь простить... Це в комуні такий звичай: дорослих смалять, старих розпинають, а з дітей кров випивають...

Секлета похитувала головою на знак згоди і повної віри словам Мотрі, але дипльоматично перевела розмову, сказавши:

— А в нас оце корівка отелилася...

Ударили на „Достойно"... Би би похапливо зашепотіли молитву.

VII.

Сонце обійшло церкву з півдня і заглянуло нарешті в бабинець. Воно зупинилося на іконі святої Євдокії чи Єфросинії, княгині полоцької... Як звали княгиню: ніхто напевне не знав, а баба Вівдя впевняла, що її наміренниця свята Євдокія... А коли й не Євдокія, а Євфрозинія, то що з того?

Надзвичайно чарівної краси була та полоцька княгиня — висока, струнка, в парчевому кокошнику, з ясними блакитними очима, з ласкавою посмішкою... Як хотіли, щоб українське царство було, а з ним і церква мужича, то трохи було не викинули княгиню — чужа свята, десь з Литви... Хома-безвірник тоді перевертав попа на український лад — і добився таки, що княгиню посадили на це саме місце: Литвинка, то на Україні твоє місце в бабинці! І за це подякуй, бо святих із хахлів в других землях, як чутно, прямо в потилицю женуть...

Підчас колотнечі з княгинею баба Вівдя дізналась про неї, що за правду та княсння загинула. І стала ікона княгині полоцької улюбленою іконою старої Вівді... Часом здавалось Вівді, що свята Вівдя полоцька ось-ось зведе руку до кокошника, ласкаво посміхнеться і розкаже, за яку правду вона погинула.

І баба Вівдя не зводить своїх очей з ясного, блакитного зору княгині й молить, щоб дійти вбогим своїм розумом тієї правди. Де вона, в чім вона?

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРИЧИНОК ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА В АМЕРИЦІ.

В 211 числі „Свободи" (з 12. вересня 1927 р.) в рубриці „Голоси Читачів" була допись п. н. „Ще в справі наших шкіл", написана о. І. Г. Шан. автор на самім початку своєї дописи згадує за веселародне віче в Йонкерс, Н. Й., яке відбулося при кінці 1903 року і на якім обговорювано між иншим справу українського шкільництва та постановлено заложити українську бурсу в одній з більших міст в Америці. В місяць після того віча я прибув до Америки обняв посаду дяковчителя в Шамокін, Па.

На початку 1904 року відбулося друге подібне народне віче в Олифанті, Па. На тім вічу (я на нім був) обговорювано вдруге нашу шкільну справу й постановлено заснувати українську бурсу в Ню Йорку.

Деякі наші передові люде занялися справою проектованої бурси й основали її того-ж таки року в осени, але не в Ню Йорку, лише в сусіднім місточку Йонкерс. Управа „Народного Фонду" переконалася, що заложення бурси в Ню Йорку (з огляду на величезні кошти) не можливе, але зате далеко меншим коштом можна її побудувати в Йонкерс, якого американські школи нічим не ріжняться нічим від шкіл нюйорських. До того траплялася добра оказія купити просторий дім з огородом за дешеві гроші. Згаданий дім сторгували за кілька тисяч долярів і зараз дали пару соток (бо більше в касі не було) завдатку, а остальну квоту мала „жертволюбива суспільність" виплачувати місячними ратами. Напечатано відтак у „Свободі" горячу відозву до американської Руси-України, що осьто ми вибились уже на верха, що відтепер поплине наше життє иншим руслом, що новооснована бурса достарчить нам небавом спору громаду сіявців народного слова, і т. п. На кінци сього маніфесту був горячий поклик до „жертволюбивої суспільности", щоби складала добровільні, можливо найбільші датки на жертвенник народньої самопомочі, бо „время летить": треба сплачувати рати за дім, а „грошей — дасть Біг! Під впливом сеї патріотичної відозви зібралася в протягу трох літ така „поважна" квота, що виплачено на довг аж... дві чи три рати!

До бурси записалося в першім році щось 8 чи 10 хлопців понизше 14 літ, бо старших не приймали. Управа бурси поокидала в дотичнім будинку деякі стіни, розширила поодинокі кімнати, помальовала двері і вікна, покупила потрібну обстанову і — розпочалась наука... Треба було тепер оглянутися за відповідним настоятелем сеї української інституції просвітної. Та тут же станули на перешкоді дві річи: в цілій Америці не мож було винайти способної людини до ведення бурси, а подруге — не було чим заплатити такого чоловіка. Випадало розігнат[и] бурсаків на чотири вітри... До такої сумної конечности не допустив тодішній йонкерський парох, о. Павло Тимкевич. Він перенял на себе надзір бурси і сповняв сей обовязок совісно й чесно до кінця шкільного року. Сей „почесний" уряд коштував його чимало труду й видатків. За свою тяжку працю не побрав сей справдішний патріот ані зломаного шелюга, а покривав усі розходи з власної кишені. Раз говорив він до одної знакомої особи: „Знаєте, що якби тут не заангажована була наша народня честь, я давно плюнув би з відразою на отсю цілу шопку! Наші „патріоти" кинули мені на плечі отсей тягар, а самі „благоденствують". Обіцяли мені помагати в довершенню доброго діла, а тепер відсунулися від мене, як від прокаженого. Я вже упадаю під навалом праці, а до того мушу докладати що місяця 15 до 20 долярів".

Отже голос розпуки умученої людини: Надмірна праця, журба і боротьба за ідею загнали нещасного до дому: божевільних!... Страх, яка се сумна й болюча правда!

Але вернім до бурси. Скінчився шкільний рік і бурсаки розіхалися домів. О. Тимкевич розписав зараз конкурс щось на кільканацять місць і ждав, поки батьки пічнуть вписувати свої діти до сеї української академії... Тимчасом прибув з краю один освічений Українець з університетським образованням. Він познакомився з о. Тимкевичем, а сей, пізнавши його здібности, запросив його приняти посаду управителя бурси. В тій справі відніся о. Павло до всіх видніщих Українців і просив кождого в осібнім листі, щоби подали свою гадку, чи годиться або ні на пропонованого нним управителя. Чи відповів хто на се питанне — не знаю, але скорше ні, бо небавом віднісся о. Тимкевич до мене з предложенням, чи я не рішився-б обняти в його парохії посаду дяковчителя, а крім того, чи не схотівби стати управителем бурси за відповідною місячною доплатою. З сього бачимо, як той патріот хотів ратувати народню честь і як та нещасна бурса лежала йому на серці! Тимчасом минули вакації, минув і цілий вересень, а до „Руської Бурси" (така була її офіціяльна назва) не записався ані один син „руського" народу... Небавом після того о. Тимкевич захорів — і ділу кінець!...

А щож сталося з тою першою українською бурсою в Америці? Зараз по занедужанню о. Тимкевича розсівся у тім домі якийсь чужинець (мабуть Айриш) і сидів собі, як у Бога за дверми... Чиншу не платив, бо ніхто не допоминався, а хочби й упоминався, то він таки бувби не дав, бо не знав, кому давати... Так воно лишилось аж до нинішнього дня.

По прочитанню повисших стрічок ви певно спитаєте: хто властиво загубив ту українську бурсу? Міряючи сю справу нашим звичайним мірилом, ми могли би відповісти так: Українську бурсу в Йонкерс загубила наша суспільність в Америці, бо чом же вона тої бурси морально й матеріяльно не піддержала? Отже в тім случаю цього нашого „національного мірила" прикласти не можна. Я, яко наочний свідок тої сумної події, мушу ствердити факт, що за українською бурсою були всі наші люде і ... сказати по правді — вони нею незвичайно захоплювалися й одушевлялися. Але бурсу розбили тодішні наші верховоди, які з аргументами народа не хотіли числитися. А аргументи народа були такі: Українська бурса є для нас невідклично потрібна, бо без такої бурси пропадуть наші діти — потонуть без ніякого сліду в американськім морю. Розходиться тут не о маленьку шкільну дітвору, яка виховується під опікою родичів, але о старші діти, хлопці і дівчата, котрі мусять покинути батьківський дім, аби докінчувати свої шкільні студії на якімсь університеті чи в колегії. Для таких саме діте[й] нам треба своєї рідної бурси, щоби вони, студіюючи у високих американських школах, доповняли в ній рівночасно своє українське образованне. Закладати бурсу в Йонкерс, се те саме, що в Шамокін, в Олифанті чи в иншім пересічнім американськім місті, бо чейже в Йонкерс нема ніяких університетів, а тільки такі школи, які є в кождім тутешнім більшім місточку. Посилати, приміром, українську дитину з Шамокін до середньої школи (гай скул) у Йонкерс — не має ніякого сенсу, бо в Йонкерс та дитина не дістане лішпої української науки і більшого виховання, ніж у своїй місцевости, під безпосереднім доглядом свого пароха, фахового вчителя, батьків, свояків і всього громадянства. Зовсім инша річ: бурси для малолітних школярів у старім краю. Там такі бурси є потрібні і вони сповняють прекрасно свою задачу. Там такі бурси закладають по містах, у яких є середні школи, і в такій бурсі кождий розумний та свідомий Українець примістить свою дитину, якщо не хоче, щоби вона виховувалася по приватних, иноді не дуже то моральних і чесних, станціях, або не хоче, щоби вона пропала для нього в польськім міськім болоті. Очевидна річ, що і виживленне селянської дитини в бурсі є богато дешевше ніж на поодиноких станціях. Селянин дасть місячно кілька корон, трохи бульби, муки та хліба (як убогий, то й нічого не доплачує) і спить собі зовсім спокійно, бо його дитиною опікуються провідники українського народу.

Оттакі були здебільша аргументи наших батьків, котрі рихтувалися посилати свої діти до української бурси. Але тодішні наші провідники (всі вони були бездітні — целебси) таких аргументів не узнавали і намагалися притьмом прищіплювати старокраєві відносини на грунті своєї нової вітчини. Наслідки такої „впертої політики" можна було наперед предвидіти і досвідні люди її предвиджували. Розважнійші батьки (прим. уся шамокінська громада зі своїм парохом, бл. п. о. Іваном Констанкевичем, на чолі) остерігали дотичних провідників, просили, переконували, грозили; та се був горох, киданий до стіни. Ніяких протестів вони до поміщення в газеті (тоді тут виходила лише „Свобода" яко тижневик) не допускали і заряджували всякими народними справами після свого власного уподобання. Та хоч опінії народній наложено на уста каганець, то — як бачимо з висше наведених фактів — йонкерська бурса сама від себе упокоїлась, бо нарід, який дивився на справу практично, а не теоретично, від неї зовсім відвернувся.

* * *

Я сю справу пригадую тут нашій суспільности не з якихсь особистих мотивів. Саме тепер має рішатися (на конгресі „Обєднання") справа нашого шкільництва в Америці. Коли історія є справді вчительською життя (а так кажуть учені люде), то наведена тут історія Української Бурси в Йонкерс може нас дечого навчити. Помилки в життю лучаються дуже часто, але розумні люде ніколи помилок не повторюють, а тільки вчаться з них практичного знання. Я думаю, що теорія і практика — дві ріжні річи, хоч взаїмно доповняються. На конгресі будуть присутні наші теоретики і практики. Коли там вирине яка спірна квестія (маю на думці шкільну справу), то теоретичний бік справи повинен уступити практичному бокови. Треба подбати, щоби шкілу зреформувати після вимог народа, а не одиниць, бо тільки тоді наша суспільність потребу своєї школи як слід зрозуміє і її всею силою підтримає.

Осип Стеткевич.

ДОПОМОЖІТЬ ДІТЯМ.

Не просимо за себе і для себе а за вбогих українських дітей, які на еміграції цілком невинно терплять і фізично, і морально. Щоб хоч трохи допомогти дітям, гурток українських емігрантів улаштував невеличкий притулок, де діти українських емігрантів, студентів та робітників могли б мати тепле рідне пристановище, та одержувати моральне, національне виховання. Свою діяльність притулок розпочав в 1925 році з 7 дітьми. Тепер маємо в Притулку 26 дітей і мусимо чимало прохань відкидати через неможливість утримувати більшу скількість дітей. Міністерство Закордонних Справ Чехословацької Республіки пришло нам на допомогу і на утримання дітей давало спочатку 3,000 к. ч. що-місяця, а далі по 7,000 к. ч. Але через те, що нам приходиться дуже дорого платити за помешкання (16,000 к. ч. річно), бо дім під притулок у Чехів і за дорогу ціну дуже тяжко знайти, ми одразу ж були введені в борги, з яких і досі ніяк не можемо визволитися. Міністерство не хоче збільшити нам свою субвенцію, а ми не можемо гірше годувати дітей, бо вони всі вступають до притулку такі знесилені еміґрантським умовами життя, такі малокровні, що ми вважаємо першим своїм обовязком по можности забезпечити їм добре живлення. Та й то не можемо давати їм ані теплого одягу, ані мяса. Друга наша біда: ми не можемо брати до притулку маленьких діток 1—2 літ, бо такі діти потрібують особливого догляду, якого не може нам дати сучасний склад персоналу, а на няньку для цих дітей ми не маємо грошей. А про те такі діти більш усього заважають своїм батькам-іміґрантам працювати. Наші діти босі, голі, ані ми, ані батьки їхні не можемо дати їм теплої одежі, а зима надходить. Чеський Червоний Хрест теж не в силі задовольнити наші потреби, бо еміґрантів в Чехах занадто багато. Не кажу вже про брак книжок і матеріялів для навчання в дитячому садку, що перешкаджає нашим плянам дати дітям потрібне виховання і освіту.

Таке катастрофічне становище українського дитячого притулку, який один обслуговує усю українську еміграцію в Чехословаччині, примушує мене звернутися за допомогою до наших заатлантичних сестер і прохати їх не відмовити нам в якій-небудь допомозі. Хай українські діти не загибають на чужині в злиднях, без національного і морального виховання. Тутешнє українське еміграційне громадянство безсиле в цій справі. Персонал притулку виконує свої обовязки з високогуманною відданістю. Але матеріяльної допомоги ми примушені прохати у Вас, і я маю певну надію, що Ви не поставитесь індиферентно до нашого прохання.

Хай же наші маленькі Українці, злою долею закинуті в чужий край, знатимуть, що в тяжку годину, в тому їх віці, коли вони найбільш безпомічні, їх вирятували рідні дорогі Українки з-за океану.

З щирою пошаною

професор Р. Русова.

Всяку допомогу в грошах, одежі чи в харчах належить висилати чи приносити до Січи ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку: (77 St. Marks Place, New York, N. Y.)

Відбирати будуть жертви від год. 7. до 11. вечером.

Адреса п. Русової:

Praga, Чехословаччина, Michle pod Starkou 440, Pani S. Rusova.

РОЗУМНІ ЗВІРІ.

Після пятьдесяти літ практичного досвіду з дикими звірями всякої породи, першу премію за хитрощі й мудрування я рад не-рад мушу признати нашому звичайному щурові. З його погляду люде є його слуги і всякий людський добуток належиться йому, щурові. Може колись людина переможе й вигубить сіх звірів на землі, та нема сумніву, що бурий щур переживе всіх, не виключаючи й останньої людини.

Покищо він вперто тягнеться за людьми по всім світі. Величезні гроші витрачено вже на боротьбу зі щурами, передовсім тому, що вони розносять тяжку заразу — чуму, та проте всюди, де є люде, там є й щурі. Нема такого місця, щоб їм було за зимно або за гаряче, за мокро чи за сухо, аби тільки було що їсти. Поміж старими моряками є така віра чи повіря, що щурі передбачають, котрий корабель має пропасти на морі, і поки ще він вийде з порту, вони всі вискакують на берег. Та хоч на таке „надлюдське" передбачення чи передчуття доказу нема і направду годі повірити, що щурі покидають корабель, котрий має потонути, але-ж справді поміж усіми дикими звірятами щурі найбільш проворні та хитрі. Хто мав щурів у своїй хаті, той знає, що нераз і пастка ні отруя не помагає, і як кому один щур попався, то другий вже у те саме небезпечне місце певно не піде.

Найкрасшими стратеґами у звірячім світі є північні, так звані мускусові бики, що живуть у північних краях, понад ледовими морями. Їх головний ворог — вовк, і, розуміється вовк все бика переможе. Але й найбільш завзята тічка вовків, все одно яка велика й голодна, ніколи не дасть ради череді биків. Моментально всі телята й молоді збиваються у купу, а довкола них стають колесом старі бики, схиляють рогаті голови і через той перстень голов і рогів ніякий вовк не пробеться. Відомий арктичний дослідник Стефенсон розповідає, що до череди биків вовки навіть не пробують підступити і здалеку обходять.

Серед диких звірів Північної Америки найрозумніший „сірий медвідь", що живе в Скельних Горах на заході. Сам він, як на медведя, невеликий, але бачить, чує та вітрить небезпеку так, що підійти до нього майже неможливо. Та ще, як кажуть, насміхається з тих, хто хоче заманити його в западню чи лабети. Поживок, що йому покладуть на примачу, він їсть, а зі западні таки вилізе, лабети розбурить або розторощить, та ще занесе кудинєбудь далеко і кине у воду.

Один стрілець розказує таку штуку. Найшли в горах добре місце, щоб сірого медведя заманити та вбити. Була це похила, доволі стрімка площа на склоні гори, до якої приступити тільки з гори або з долу. На горі вона притикала до полонини, а долиною плив потік. З обох боків приступу не було: з одного боку всякий доступ заперли стоси поваленого й поломаного дерева, з другого стрімкі, непрехідні скелі, так що медвідь міг підійти на ту площу тільки з долу, від потока, або увійти з гори, від полонини. На поживок покладено йому два свіжо вбиті олені, та з гори і з долу дорогу загороджено двома тонкими шнурками, проведеними поміж скелями і деревом. Шнурки були прочеплені до цинґелів рушниць, так що здавалось, чи з гори чи з долу буде підходити медвідь до мяса, то мусить рушити шнурок, рушниця вистрілить і поставлена вона саме так, щоб куля попала саме у нього. Усе так наладивши, стрільці сіли ждати ночі та вистрілу. Та ніч минула, а стрілу не було чути. Пішли рано подивитися: мясо все чисто виїджене, а медведя ні чувати ні видати, ні живого ні мертвого. Почали придивлятися до слідів і побачили ось що. Медвідь в ночі таки приходив. Перебрив потік і став підніматися вгору. Та натрапивши на шнурок, приставув. Шнурка не зачепив, але попробував обійти його. Ідучи попри нього, дійшов в один бік до накопиченого дерева, побачив, що туди не пролізе, повернувся і знов здовж шнурка пішов в другий бік. Побачивши, що там скелі, він повернувся назад, звідки прийшов, перебрив потік назад, зробив далеку дорогу горами і попробував дійти до мяса з гори. Та тут наткнувся на другий шнурок, так само поперек дороги. І знов, навіть не доторкнувшись його, пішов в один бік до дерева, в другий до скель, і врешті, зміркувавши, що таки иншої дороги нема, переліз через ті скелі, що здавались неперелазні, виїв все мясо і тою самою дорогою повернувся. А шнурка таки не зачепив, хоч як просто можна було собі зробити дорогу туди чи назад, без усього того обходження і лаження по скелях.

Дикі кролики та зайці, що не можуть боротися й обороняти себе силою, рятують себе в загальній боротьбі за істнування тільки таким способом, що вміють дуже штучно ховатися і ховати своїх молодих. І тільки через те вони можуть устоятись і розмножуватись. Хоч скільки в них ворогів, що чигають на заяче життя (в 1920 році в одній Пенсилвенії вбито три з половиною міліони диких кріликів), то все таки їх всюди повно.

На зиму багато диких звірів прилагоджують собі дуже штучні ями й леговища або запорпуються глибоко в землю. „Степова собака" (американський борсук) викопує собі діру в землі, не менш як чотирнацять футів глибоку і довгу. Тай не дуже дбають. Медведеві в його зимовику вистарчає для дихання дірка, в яку ледви палець влізе. Майже всі дикі звірі піклуються своїми дітьми. В зимі мати правильно держить молодих біля себе та огріває теплотою свого власного тіла.

(З книжки д-ра Горнадея, бувшого директора Нюйорського Геологічного Парку).

ЯПОНСЬКІ ФІНАНСОВІ І ПРОМИСЛОВІ МАГНАТИ.

Одним із найцікавіших японських фінансових і промислових магнатів є 90-літний Кігашіро Окура, якого нині вважають найбогатшим Японцем. Зачав свою карієру як 17-літний хлопець, займаючися риболовством. Заощадив собі трохи гроша і пустився на торговлю. Небаром присвятився і більшим підприємствам, як доставі зброї і муніції японській владі. В 1872 році подорожував по Европі й Америці, а два роки пізніше отворив свою першу европейську філію в Лондоні. Японська випава на Формозу, повстання 1877 року, китайсько-японська війна 1894 року і російсько-японська війна 1904, стались головними джерелами величезного богатства Кігаширо Окури. Небаром не було вже майже в Японії промислової ділянки, в якій не мав би участи Окура. Брав участь у японських кольонізаційних працях у Монголії, де мав власні рижові плянтації, дальше є власником великих залізних гут у Пенсіку, фабрик паперу в Кірині, такалень у Тієнтсіні, а в Мукдені має електричний трамвай. В цілій Японії має Окура 34 фірми, а в Китаю 19. В Японії є ще богато богачів, але ні один не дорівнює Окурі.

ЖОНАТІ ЖИЮТЬ ДОВШЕ.

Бажання людини: жити як найдовше, таке старе як саме людство. Бачимо це з творів Сократа, Платона також як Епікура і Плінія. З кінцем 18-го століття лікар і природник Гуфеланд поручав як випробований засіб на продовження людського віку: подружє. Такий погляд основував він на досвідах, що майже всі, які дожили поважних літ, були жонаті довше або коротше. Між 80 і більше літними людьми процент жонатих або вдівців був значно більший, як між нежонатими. Але німецький фільософ Кант збивав таке твердження. Нові досліди і статистики потверджують таки твердження Гуфеланда.

Загалом виходить із статистики, що **жінки жиють звичайно довше ніж мущини.** Колиж жінка виходить замуж, то статистично вона продовжає свій вік пересічно на 2½ року. **Колиж мущина женіться, то він має нагоду продовжити собі життя на 6 літ і 4 місяці.**

МУРАВЛІ ЗАГРИЗЛИ ЖІНКУ НА СМЕРТЬ.

З Куритиби (головного міста стейту Парана) наспіла вістка, що в Кампо Лярґо померла страшною смертю 70-літня Бальбіна де Моро — загризли її в її домику муравлі. Вона спала при отвореннім вікні. Тої ночі прилетіли величезні хмари крилатих муравлів, тисячі їх влетіло до хати п. Де Моро, що змучена спекою тропічного дня, твердо заснула. Вкінці збудилася наслідком страшних болів. Побачила, що її ліжко і тіло вкрили тисячі крилатих муравлів. Не могла оборонити-ся перед ними: її руки, ноги, ціле тіло було окровавлене, вже безвладне. Терпіла так кілька годин, бо не могла ніяк оборонитися; колиж отворила уста, щоби кликати ратунку, тиснулися їй до уст і до горла тисячі муравлів, що мало не вдушилася. Кілька годин пізніше, як уже розвиднілося, почув якийсь селянин, що йшов до роботи на полі, зойки з хатини старенької жінки. Колиж побачив, що двері замкнені, прикликав сусідів і з ними за чверть години вдалося йому вдертись до хати. Як лише станули на порозі, представився їм грізний вид. Старенька бабуся лежала непритомна на постелі, її шкіра була зовсім обгрижена, страшні рани покривали ціле тіло, що було зовсім покусане муравлями. Муравлі глибоко вжерлися в тіло. Нещасну зараз відправили до шпиталю і там щойно вдалося очистити її з муравлів, але за кілька хвиль вона померла. Як її перевозили до шпиталю, вона прийшла до притомности і притомна була до самої смерти. Грізний припадок викликав сполучтя в цілім стейті. Центральна бразилійська влада в Ріо де Джанейро оголошує строгі розпорядки для винищування крилатих муравлів, що є не лише ворогами хліборобства, але і людей.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

—o—

325.

Приспішім будову Сиротинця!

Справа будови Сиротинця-Захисту У. Н. Союза се одна з найважніших справ народних, які тепер є на порядку дневнім. Ся справа є така важна й пекуча, що ми навіть на хвилинку повинні забути на старий край, а взятися щиро до праці і доложити всіх старань, аби Сиротинець повстав як найскорше, бо на нього чекають сотки сиріт по членах У. Н. Союза.

Деякі людоньки говорять: „А нам на що Сиротинця?" А деякі знова: „Таж ми вже маємо Сиротинець!" Ті, котрі говорять, що їм не треба Сиротинця, то їм не треба дивуватися, бож зараз пізнати, що се люде недосвідчені і нерозумні ... се самолюби. А ті знова, котрі говорять, що ми вже маємо Сиротинець, то по них відразу пізнати, що вони є обкаджені на всі сторони кадилом.

Таке говорення ми все чуємо, як розпочинаємо якесь народне діло.

Буде тому 22 роки, як до мене зайшов мій приятель Василь Матолич і почав говорити зі мною про ріжні народні справи. Тоді то ми оба постановили зорганізувати в Филаделфії відділ У. Н. Союза, теперішне братство св. Володимира. Се братство є під пору — можу отверто сказати — другим з ряду відділом У. Н. Союза в Филаделфії щодо слави і маєтку. А чи думаєте, що те зорганізовання ішло так легко? Ой, прийшлося нам перетерпіти неодно важке горе, але ми надії не тратили, приєднали до себе ще кількох прихильників і таки свого доконали!

Початки все і всюди трудні. Так воно є з малими і так само з великими справами. Як воно було, приміром, з названим висше братством у Филаделфії, так тепер діється і з будовою Сиротинця-Захисту У. Н. Союза. Люде богато говорять, богато критикують, деякі навіть отверто киринять, а з усього того користи стільки, що з торічного снігу... От якби ми були такі відважні й завзяті до доброго, як иноді до злого, то Сиротинець У. Н. Союза вже давно красувавсяб на славу і честь української суспільности в Америці. Ну, та що ти пораджиш з людьми несвідомими, зарозумілими, байдужними і злобними? Треба нам сказати собі словами Шевченка: „На те й лихо, щоби з ним битись!" Отже поборімся трохи зі своїми власними народними пороками, а з тої боротьби вийде напевно загальна користь для всього нашого народу.

Кличу до Вас, Панове і Товариші Бизнесмени, та члени У. Н. Союза: Тепер коли надійшла осінь і зближається зима, йдіть між нарід та своїм добрим словом вплиніть на загал, аби поспішився з жертвами на наш Сиротинець. Тим Ви докажете, що Ви є не тільки добрими патріотами, але й щирими опікунами бідних українських сиріт, як також немічних старців.

Від себе на початок, бо ще треба буде дати, жертвую $5.00 і кличу других людей та бизнесменів щирої волі слідувати за мною.

Григорій Шагала,
член 105 від. У. Н. Союза.

326.

Баль на дохід Сиротинця в Мілвіл, Н. Дж.

Наші громадяне, як рівнож і члени 331 відділу У. Н. Союза, устроїли 3. вересня ц. р. в Укр. Нар. Домі при Кармел дорозі, на першій українській кольонії, баль на дохід нашого Сиротинця. По виплаченню всіх розходів показалося, що Сиротинець зискав з того підприємства $15. Крім того зложили ще свої добровільні жертви отсі особи (всі по $1.00): Г. Хамандяк, П. Венз, К. Білоус, М. Ключка, І. Капустій, І. Панчишин і Й. Стрикус. Отже разом придбано $22.00.

Дай Боже, щоби всі наші українські громади, як рівнож і відділи, помагали поставити на ноги добродійне діло для цілого нашого українського народа. — За Комітет: **Петро Венз, Григорій Хамандяк.**

327.

На хрестинах у тов. Андрія Окіпного в Сиракюз, Н. Й., чесні гості зложили отсі жертви на Сиротинець У. Н. Союза (збіркою занявся гром. Данило Кіт і Стефан Ваґа): А. Окіпний і М. Петрів по $2.00; М. Мостовий, І. Каменюк, Ф. Бурак, Г. Зазуля, І. Кальварозьський, М. Кіт, М. Панасишин, В. Гуменюк, С. Козуб, П. Панасишин, Д. Кіт, і С. Ваґа по $1.00. — Разом $16.00. — **С. В.**

ПОДЯКА.

Складаю отсим велику подяку Урядови Українського Народного Союза й за поміч, яку мені прислали в сумі 50 долярів. Я був неспосібний до праці через шість місяців і тому се є велика поміч для мене й для моеї родини.

Дякую теж Урядови й Товариству Вільна Україна ч. 139 за поміч в сумі 50 долярів, яку я отримав від згаданого товариства особно. Я радивби тим Українцям, що ще не належуть до української організації Народного Союза, щоби вписались як найскорше, бо се є найлучша організація Українців у Злучених Державах. Українці повинні бути горді з того, що мають таку славну організацію й не належати до чужих нам і ворожих організацій та памятати, що будучність українського народу й держави залежить від сильної орґанізації. Коли у нас буде сила, тоді можемо надіятися на свободу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЖАНСТАВН, ПА.

Про місто і наше тут життя.

Місто Джанставн, яке числить зі всіми дільницями понад сто тисяч населення, лежить між стрімкими горами, на головній лінії Пенсилванійської залізниці, поміж Пітсбургом і Алтуною. Знане воно в цілій Америці з приводу страшної повіни, яка навістила це місто 31-го мая 1889 року через розірвання цементових стін водних збірників (резервоарів), в якій згинули десятки тисяч людий та яка наробила шкоди на сотки міліонів долярів. Джанставн, із за поважної залізної індустрії, є вамітно вельми рухливе місто. Домінуючими фабриками заліза є так звані „Bethlehem Steel Co.", котрі є власністю міліонера Чарлса Шваба. Довкола міста є рівнож і копальні мягкого вугля.

Як всюди, де є тяжкі роботи, найбільшу робочу силу творять чужинці, так і тут в Джанставн попри многі чужинецькі елементи осілись також і наші емігранти, Українці, які компактно замешкали близько фабрик, в дільниці „Вудвейл". Найбільше числом прибуло тут нашого народа з повітів Добромиль і Ліско, а в меншім числі з товмацького і других повітів Західної України.

Не маючи національного підготовлення з рідного краю, називали вони себе, а то і згірдливо прозивали одні других кацапами, русинами, ґреками, гірняками, подоляками, гуцулами, поляками і ще Боґ зна якими прізвищами. За те під оглядом релігійним належали всі до угро-руської ґреко-католицької церкви, що була в дільниці так званій „Кембрія Сити". Через довгі роки наші люди сіромахи були погноєм змадярщених попів, аж в 1909 року здобулися на закупно кусника землі, на якім і побудували провізоричну деревляну церковцю. Маючи сяке таке приміщення на заспокоєння релігійних практик, стали наші брати оглядатися за запомоговими організаціями. Тодішний ґріко-католіцький руссофіл священик вплинув на своїх парохіян і зорганізували відділ „Общества Русских Братств". Многі з парохіян відчували в своїм дусі, що не туди їм дорога, яку промощувала їм ґазета „Правда" і оглядалися за чимсь іншим, щоб заспокоювало їм духа національного, і з весною 1911 року теперішний наш український православний священик о. Й. Ялечко зорганізував відділ Українського Народного Союза, число 300. Цей відділ, під назвою Братство св. о. Николая, був і є все головним фактором, котрий в практиці все тримався ідеольоґії свого органу „Свободи". Перебув цей відділ в цілости кризу нової системи в 1914 році і все, як перед системою, так і тепер числить около 150 дорослих членів.

Із за будови величавої церкви і помешкання, яку будовано цілих сім літ, нарід тутешний не проявив ніякого помітнійшого національного життя, аж коли в 1925 році, задля поважних довгів нарід стратив тую церкву, на яку складав тисячі, через „шериф сейл" почав приходити до голови по розум і читаючи в Свободі, як то жиють по других місцевостях наші Українці, почав і собі братися до народної праці. В місяци грудню м. р. горстка свідомих одиниць зарядила свято в честь великого національного каміняра, бл. п. Івана Франка, на якім промовляли д-р Мишуга і гром. Хандога. Свято мало відбутися в гали під церквою, але гр.-кат. священик о. Н. Волощук не дав дозволу. Не то що відмовився правити панахиду за душу страдальника Франка, а то і заказав церковної галі на виголошення рефератів. За те в послідній хвили позволили своєї галі ті наші брати, яких єгомості називали згірдливими словами, як безбожниками, большевиками і т. п. назвами.

Дух Франка помстився, бо єгомость стратив церкву, яка дісталася до уживання православним Українцям. За моральною допомогою о. Й. Ялечка з Бейкертон православні Українці взяли в посідання величаві греко-кат. проперти вартости около $150.000.00, для своїх потреб, в сам день Благовіщення, т. є 7-го квітня с. р. Владика архієпископ І. Теодорович з нагоди своєї архипастирської візитації дня 19 червня с. р. уважав за відповідне надати до Джанставн о. Й. Ялечка, котрому обовязково наказав вести попри церковні обовязки також і просвітно-національну працю. Отець Ялечко обняв парохію від 1-го липня. Хотяй це був час літний, вакаційний і непригожий на ширшу національну працю, він взявся щиро до праці, зібрав трохи дітей і старших, охочих до праці дорослих і підготовив та дня 28 серпня с. р. улаштував свято в честь Тараса Шевченка. Мимо того, що згадане свято було проголошене в громаді кілька тижнів наперед, та що комітет української православної церкви повідомляв його особисто про концерт в честь Шевченка, гр.-кат. парох о. Волощук заказав своїм парохіянам іти і брати участь в так великім для всіх Українців святі, а то і зарядив на той сам час якусь виставу, на якій показував якісь магічні штуки. Згадане свято удалось мимо цего несподівано гарно.

В церкві приготовано велику могилу, яка була вкрита сама зеленою травою і спочивала на зеленій леваді обведена парканом, а над могилою з плачучої берези стояв великий хрест, а перед могилою удекорований в горі портрет Тараса. Ціла церква була умаєна і удекорована, що надавало великого значіння святови. По Службі Божій о. Ялечко виголосив проповідь на тему: „Немає більшої любови над цего, що положив життя своє за другів своїх".

У вечер того самого дня, о 7-ій год. розпочався концерт, в чудово удекорованій церковній гали, в тій самій, котрої перед вісьмома місяцями о. Волощук не дав на свято Івана Франка. На сцені красувався умаєний в рожі і синьо-жовті ленти портрет батька Тараса. Програма концерту була ріжноманітна, добірна і велика.

Хорами місцевої діточої школи управляв о. Ялечко. Відчит про Шевченка виголосив о. Ялечко. Загально кажучи, всі точки програми перейшли як на перше того рода свято в Джанставн вельми вдоволяючо. Рівнож і публика дописала, бо всі місця були вщерть заповнені.

Велика вдяка належиться о. Ялечкови за хосенну просвітну і національну працю. Вдяка від Українців в Джанставн і всім співакам, музикам і деклияматорам. „Слава не поляже! Не поляже а розкаже, що ділось в світі, чия правда, чия кривда і чиї ми діти!" „Наша дума, наша пісня, не вмре, не загине! От де, люде, наша слава, слава України!

Громадянин.

—o—

ЯНҐСТАВН, ОГАЙО.

Приготовання до участи в Конґресі Обєднання.

В справі вибору делегата на Конґрес Обєднання, що має відбутися в Филаделфії дня 26. жовтня, скликують урядники від. 230. У. Н. Союза, товариства У. Н. Помочи й Провидіння спільні наради на неділю, 25. вересня до У. Н. Дому сейчас по богослуженню.

Ю. П.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВІДОЗВА

Дорогі Земляки!

Я низше підписаний відзиваюся до Вас з просьбою. Наше село Людвиківка у военний час було одним з найгірше знищених сіл, бо зі 186 чисел лишилось тільки дві хати, а нарід ще до-тепер не прийшов до себе. З наведеного листа видимо, що нарід не спить, нарід хоче просвіти-науки. А наука-просвіта веде нарід до Волі-Свободи. Иньші громади вже дістали поміч від своїх односельчан з Америки, тому й нам треба піти їх слідом. Хотяй нема нас в Америці богато з Людвиківки і ми порозкидані всюди, то при добрій волі й при помочі добрих людей зуміємо зібрати жертви на будову дому у своїм ріднім селі.

У нас завязується комітет, якого цілею буде про таку поміч постаратися.

Хто з краянів хотів би близших інформацій в тій справі або зложити жертву, прошу ласкаво писати на адресу:

Antin Afinowicz
30 Summit St.,
Cohoes, N. Y.

Відозва до краянів зі села Людвиківки, тернопільського повіту.

Дорогі Земляки!

Звертаємося до Вас з просьбою о грошеву поміч для нашої читальні „Просвіти", як також для новозорганізованих товариств у нашому селі, котрі у нас тепер засновуються, а не маючи ніякої помочі, не можуть вдержатися, бо члени є небогаті та їх спомагаючі вкладки дуже малі. Задля того звертається читальня „Просвіти" й пожарно-руханкове товариство „Сокіл" в Людвиківці до Вас з просьбою помогти нам.

Перед світовою війною наша читальня держалася добре як иньші дооколичні читальні, але світова війна і пізнійші події спричинили її упадок. Допервa в 1922 р. відновили ми знова нашу читальню, котра по нинішний день існує, але не стоїть так добре, як колись. Недавно, бо у 1926 році заснувався при читальні аматорський кружок, до якого дуже охочо горнеться наша молодь, однак, на жаль, не має приміщення, до якого могла би сходитися, щоби нарадитися, як провадити свою аматорську роботу, якою помогла би станути на ноги нашій читальні. На се потреба нам відповідного дому, де ми й наша молодь моглиби сходитися вечерами у будні дні, та у неділі й свята й обговорити справу представлень й організації аматорського кружка.

Також основала наша молодь пожарно-руханкове товариство „Сокіл", яке сповняє ту саму роботу, що перед війною сповняла „Січ", до котрого товариства також належать всі хлопці і дівчата. У тім товаристві проявляє молодь щиру, повну запалу й ідейну працю в користь читальні, лиш бракує їй, як вже сказано, відповідного приміщення, як також маленької орхестри, а як звісно, музика при товаристві конечно потрібна, бо приносить найбільший успіх.

Особливо музика потрібна є нам підчас походів на українські военні могили та при виставленню драматичних творів. Тому ще раз звертаємося з просьбою й просимо о ласкаві датки для нашої читальні „Просвіти" в Людвиківці.

Людвиківка, дня 20/VIII. 1927.

За Виділ Читальні „Просвіти":
Ів. Бакалець, голова;
Іг. Бакалець, заст. голови;
Н. Цимбалістий, секр.

За Виділ Пожарно-Руханкового Товариства „Сокіл":
Ів. Цимбалістий, голова;
Анд. Бакалець, справник.
Печать.
Мих. Череватий,
начальник громади.